

4. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: Університетська книга, 2005. – 582 с.

5. Ситніченко В., Кисельова Г. Сучасні системи менеджменту – основа сталого розвитку підприємства // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2004. – №3. – С. 59–61.

6. Шандова Н.В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства // Економіка підприємств. – 2006. – №9. – С. 169–173.

7. Науменко П.І. Розвиток підприємства у ринковому конкурентному середовищі // Фондовый рынок. – 2006. – №40. – С. 26–28.

Т.П. БАСЮК,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
В.А. МАЛИНОВ,
Національний університет харчових технологій

Забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільного економічного середовища

У статті досліджуються основи формування фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. Визначено, що стійкість є гарантованою платоспроможністю, рівновагою між власними та залученими засобами, незалежністю від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довірою кредиторів і інвесторів та рівнем залежності від них, наявністю такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, економічне середовище, підприємство.

Т.П. БАСЮК,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
В.А. МАЛИНОВ,
Национальный университет пищевых технологий

Обеспечение финансовой устойчивости предприятия в условиях нестабильной экономической среды

В статье исследуются основы формирования финансовой устойчивости предприятия в условиях нестабильной экономической среды. Определено, что устойчивость гарантирована платежеспособностью, равновесием между собственными и привлеченными средствами, независимостью от случайностей рыночной конъюнктуры и партнеров, доверием кредиторов и инвесторов и уровнем зависимости от них, наличием такой величины прибыли, который обеспечил бы самофинансирование предприятия.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, экономическая среда, предприятие.

T. BASYUK,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies,
V. MALINOV,
National University of Food Technologies

Ensuring financial viability in an unstable economic environment

In the article guidelines for the development of enterprise financial stability in an unstable economic environment. Determined that stability is guaranteed solvency balance between own and involved means, independent of market conditions chances and partners, creditors and investors trust and reliance on them, the presence of such magnitude profits that would provide self-financing company.

Keywords: financial stability, economic environment, enterprise.

Постановка проблеми. Недостатня фінансова стійкість може привести до відсутності у підприємства коштів для розвитку виробництва, їх неплатоспроможності і, в кінцевому підсумку, до банкрутства, а «надмірна» стійкість буде гальмувати розвиток, збільшувати витрати підприємства надлишковими запасами і резервами.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значну увагу питанням фінансової стійкості підприємства приділено у працях М.С. Абрютіної, А.В. Грачова, В.В. Бочарова, Г.В. Савицької, Н.В. Мірко та інших вчених. Разом із тим залишається необхідність проведення дослідження щодо пошуку та аналізу факторів, які формують фінансову стійкість підприємства в сучасних умовах.

Метою статті. Визначення фінансової стійкості підприємств, що відноситься до числа найбільш важливих економічних проблем в умовах переходу до ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Умовою життєздатності підприємства й основою його розвитку в конкурентному ринку є стабільність (стійкість). На неї впливають різні причини – як внутрішні, так і зовнішні.

Внутрішня стійкість підприємства відображає такий стан його трудового потенціалу, матеріально-речової й вартісної (грошової) структур виробництва і таку його динаміку, при якій забезпечуються стабільно високі натурально-речові й фінансові результати функціонування підприємства. В основі досягнення внутрішньої стійкості підприємства лежить своєчасне і гнучке управління внутрішніми і зовнішніми факторами його діяльності.

Зовнішню щодо суб'єкта господарювання стійкість слід визначати на основі стабільності економічного середовища, в рамках якого здійснюються його операції. Вона досягається відповідним макроекономічним регулюванням ринкової економіки [1].

Можливе й виділення так званої спадкової стійкості, яка виражається наявністю певного запасу міцності, досягнутого підприємством за період його попередньої діяльності, і яка захищає від впливу несприятливих дестабілізуючих факторів.

Загальна стійкість підприємства може бути забезпечена лише за умови стабільної реалізації (звичайно, своєчасної оплати за поставлену продукцію, надані послуги, виконані роботи) й одержання виручки, достатньої за обсягом, щоб виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з поставальниками, кредиторами, працівниками тощо. Водночас для розвитку підприємства необхідно, щоб після здійснення всіх розрахунків і всіх зобов'язань у нього залишався такий розмір прибутку, який би дав змогу розвивати виробництво й виводити його на конкурентоспроможний рівень, здійснювати соціально-культурні програми для своїх працівників, забезпечувати посилення стимулів для їхньої високоефективної праці. Тобто загальна стійкість підприємства передбачає насамперед такий рух його грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення доходів над витратами [2].

Саме така ситуація виражає зміст фінансової стійкості, яка є головним компонентом (умовою) загальної стійкості підприємства. Фінансова стійкість відображає такий стан його фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими засобами, здатне забезпечити безперервний процес виробництва й реалізації продукції, а також затрати на його розширення й оновлення.

Одним з істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоспроможного виробництва. В свою чергу, самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи підприємства, яка може забезпечити отримання прибутку. За рахунок прибутку в ринковій економіці підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. Використовуючи прибуток, підприємство може не лише погасити свої зобов'язання перед бюджетом, банками та іншими підприємствами й організаціями, а й інвестувати засоби в нове будівництво, реконструкцію чи модернізацію наявного устаткування або заміни його прогресивнішим. При цьому для досягнення і підтримання фінансової стійкості важливий не тільки абсолютний обсяг прибутку, а й його рівень щодо вкладеного капіталу підприємства або затрат [3].

Найвища ознака фінансової стійкості підприємства – його здатність функціонувати і розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища, які істотно змінюються. Для цього підприємство має володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів і при необхідності мати можливість залучати позичкові засоби, тобто бути кредитоспроможним. Кредитоспроможним є підприємство, що має передумови для одержання кредитних ресурсів і здатне своєчасне повернути одержану позику з виплатою належних процентів за рахунок прибутку та інших фінансових ресурсів.

Кредитоспроможність підприємства тісно пов'язана з його фінансовою стійкістю. Однак чим визначається кредитоспроможність – це поточний фінансовий стан підприємства, а також прогнозовані перспективи його зміни і в який бік.

У ринкових умовах діяльність підприємства становить комплекс взаємопов'язаних господарських процесів, що за-

лежать від численних і різноманітних факторів. Якщо якийсь із них випадає з аналізу фінансової стійкості, то оцінка впливу інших, прийнятих у розрахунок факторів, а також висновки ризикують виявитися спотвореними і не спроможними забезпечити фінансову стійкість [4].

Недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі діяльності господарюючого суб'єкта.

Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-торговельну діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами і резервами.

Існує необхідність розробки теоретичних підходів до визначення критеріїв фінансової стійкості й банкрутства підприємств. Уже давно стала актуальною і проблема законодавчого та нормативного оформлення зазначених ситуацій, встановлення відповідних показників чи критеріїв оцінки критичного стану фінансів підприємства чи його окремих характеристик, зокрема неплатоспроможності.

Одним з істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоспроможного виробництва. В свою чергу, самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи підприємства, яка зможе забезпечити одержання прибутку. За рахунок прибутку в ринковій економіці підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. Використовуючи прибуток, підприємство може не лише погасити свої зобов'язання перед бюджетом, банками та іншими підприємствами й організаціями, а й інвестувати кошти в нове будівництво, реконструкцію чи модернізацію наявного устаткування або заміну його прогресивнішим. При цьому для досягнення і підтримання фінансової стійкості важливий не тільки абсолютний обсяг прибутку, а й його рівень щодо вкладеного капіталу підприємства або затрат, тобто рентабельність [5].

Величина і динаміка рентабельності з точки зору фінансової стійкості характеризує ступінь ділової активності підприємства та його фінансове благополуччя.

Очевидно, що коли у підприємства протягом певного періоду спостерігається тенденція до зниження рентабельності, то падає і його кредитоспроможність. Зміна фінансового стану підприємства в гірший бік у зв'язку зі зниженням рентабельності може зумовити й загрозлив наслідки в результаті дефіциту грошових засобів – зменшення платоспроможності й ліквідності. Розглянемо насамперед внутрішні фактори. Очевидно, що успіх чи невдача підприємницької діяльності багато в чому залежать від вибору складу й структури продукції чи послуг, що створюються підприємством. При цьому важливо не лише правильно вирішити, що виготовляти, а й безпомилково визначити, як виробляти, тобто шляхом застосування яких технологій і яких моделей організації виробництва й управління. Від відповіді на ці запитання залежать фінансові результати і в кінцевому підсумку фінансова стійкість [6].

Інший істотний фактор фінансової стійкості підприємства, тісно пов'язаний з видами продукції чи послуг, що виробля-

ються, – це оптимальний склад і структура активів, а також ефективне управління ними. Стійкість підприємства та потенційна результативність бізнесу багато в чому залежать від якості поточних активів, від того, скільки задіяно обігових засобів і яких зокрема, яка величина запасів і активів у грошовій формі тощо. Коли підприємство зменшує запаси і ліквідні засоби, то воно може більше задіяти капіталу у виробничому процесі і, таким чином, збільшити прибуток. Однак разом із тим зростає ризик неплатоспроможності підприємства і навіть його зупинки внаслідок недостатності необхідних напівфабрикатів, сировини чи матеріалів.

Наступний значний внутрішній фактор фінансової стійкості – склад і структура фінансових ресурсів, правильний вибір тактики і стратегії управління ними. Чим більше у підприємства власних фінансових ресурсів, насамперед прибутку і фондів, що формуються на його рахунку, тим більша впевненість у збереженні ним фінансової стійкості. При цьому важливий не лише загальний обсяг прибутку, а й структура його розподілу і особливо та частина, яка спрямовується на розвиток виробництва [7].

Висновки

Фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності – на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

Порівнюючи економічну і фінансову стійкості можна зазначити, що фінансова стійкість формується внаслідок стабільного одержання підприємством прибутків, що створює можливість для вільного маневрування та ефективного використання грошових коштів і сприяє підвищенню ритмічності та надійності процесів матеріально-технічного постачання, виробництва і реалізації продукції, і є головною складовою економічної стійкості підприємства, яка охоплює не тільки фінансові, а й інші ресурси підприємства, їх розподіл і використання для забезпечення стабільного розвитку і функціонування.

Список використаних джерел

1. Абрютіна М.С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: [навчально-практичний посібник] / М.С. Абрютіна, А.В. Грачов. – М: Справа і Сервіс, 1998. – 256 с.
2. Бочаров В.В. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / В.В. Бочаров. – Пітер, 2009. – 240 с.
3. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп.] / М.Я. Коробов. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 294 с.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: [монографія] / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
5. Лиференко Г.Н. Финансовый анализ предприятия: [учеб. пособие] / Г.Н. Лиференко. – М.: Изд-во «Экзамен», 2005. – 160 с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – М.: Нове знання, 2005. – 651 с.
7. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Г.Г. Старостенко, Н.В. Мірко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.

І.В. КОВАЛЬЧУК,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
Л.П. МУРЕНКО,
Національний університет харчових технологій

Механізм розподілу та використання прибутку підприємства

У статті розглядається економічна роль прибутку. Визначено, що рівень і сума прибутку складаються під впливом безлічі факторів, що впливають на неї як негативно, так і позитивно. Наведено основні етапи його розподілу. Розглянуто можливі шляхи використання прибутку.

Ключові слова: прибуток, податок на прибуток, принципи, розподіл та використання прибутку.

І.В. КОВАЛЬЧУК,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
Л.П. МУРЕНКО,
Национальный университет пищевых технологий

Механизм распределения и использования прибыли предприятия

В статье определена экономическая роль прибыли. Определено, что уровень и сумма прибыли складываются под влиянием множества факторов, влияющих на нее как негативно, так и позитивно. Приводятся основные этапы ее распределения. Рассмотрены возможности использования прибыли.

Ключевые слова: прибыль, налог на прибыль, принципы, распределения и использования прибыли.

I. KOVALCHUK,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies,
L. MURENKO,
National University of Food Technologies

The mechanism of distribution and use of company profits

In the article the economic role of profit is considered. It was determined that the level and amount of profit formed under the influence of many factors that affect it negatively and positively. The main stages of its distribution are presented. Considered potential ways to use profit.

Keywords: profit, profit tax, principles, profit distribution, use of profit.